

ЧАРІВНІ МЕЛОДІЇ КУЗЬМІВКИ

Перебуваючи у фольклорних експедиціях, нам вдалося встановити, що майже всі календарно-обрядові, родинно-обрядові та родинно-побутові пісні записані від жінок. Зафіксувати їх від чоловіка у наш час - велика проблема. Самі жінки виспівують здебільшого про свою гірку долю, щоб піснями гоїти зранені душі, збагачуються мріями і не втрачають надії на родинне щастя. Співачки-жінки володіли і володіють хорошими голосами, тому присутність їх завжди бажана на святах і в будь-якому народному дозвіллі.

Талановитих співачок з народу, які в своїй пам'яті зберегли самотні перлини народної поезії, популяризують у щоденному житті, не раз доводилось зустрічати у селах, селищах.

Так уже ведеться, що впродовж віків кожне нове покоління українського жіноцтва висувало сотні оригінальних співачок, знавців народної пісні, високообдарованих постатей, що плекають пісню, поширюють, а найголовніше - передають молоді чарівні і мудрі зразки гуртового виконання. У поліських селах завжди віднайдеться співачка, яка заворожує пісню. А скільки чудових виконавиць вже виплекало наше Полісся! У скрижальях народної культури закарбовані прізвища і Уляни Кот (с. Крупове Дубровицького р-ну), Данії Чикун (с. Старі Коні Зарічненського р-ну), Ольги Мисонець та Лідії Гаврильчик (с. Люхча Сарненського р-ну). Всі вони стали лауреатами республіканського фольклорного радіоконкурсу "Золоті ключі".

А скільки ще таких обдарованих співачок залишається нерозкритими? Вони відходять через незнання їх. Тому розкажу про жінку, яка вражає своєю світлою пам'яттю, самотнім голосом і великим знанням народних пісень - Л. Вахнюк (с. Кузьмівка Сарненського р-ну). Зустрілися ми з нею під час фольклорної експедиції у Сарненському районі. Жінка-співачка має чудовий музичний слух і пам'ять. Це проста селянка з освітою 4 класи, але типова українська жінка, бо з дитячих літ і дотепер, несе тягар щоденних турбот. Виливає вона жалі і болі, надії і мрії, тугу і радість у безлічі пісень. Ростом невеличка, худенька. А десь в глибині душі зроджується в ній сильний, чарівний за тембром голос. Коли прислухаєшся до мелодії, то здається, що ця маленька жінка, наче вся зіткана з пісень. Репертуар Л. Вахнюк - це утвердження мелосу народної пісенності Волинського Полісся. А яка милозвучна лексика ("донецько", "голубойко", "сонейко"...).

Наспівала нам співачка жнивні пісні, купальські, веснянки, рекрутські. З останнього жанру найбільше вражає "А в суботу уночі". Наче

доторкнулися до давньої мелодії, але тембральні фарби її настільки милозвучні, що є і будуть окрасою ще багатьох поколінь. Тому фольклорний ансамбль "Джерело" нашого Рівненського інституту культури увів її до репертуару, щоб утвердити самобутню культуру зраненого радіацією Полісся. Найбільше у Л. Вахнюк весільних пісень. Прагне вона, щоб сучасний весільний обряд не зводився до застілля, а збагачувався пісенною мудрістю, в якій повчання, історія утвердження нашого роду і народу. Тому найоригінальніші зразки подаємо сучаснику, щоб не байдужили наші душі, а переймалися турботами про землю, яка виколихала і ще виколише чимало пісень, які звучать у чарівних мелодіях села Кузьмівки.

Пісні села Кузьмівки Сарненського району записані Раїсою Цяпун

ЩОСЬ У ЛЕСЕ ГУКАЄ

(веснянка)

СТРИЖЕНО

Щось у ле-се гу-ка-є, щось у ле-се гу-ка-є

Ва-сіль ко-ней гу-ка-є, Ва-сіль ко-ней гу-ка-є.

*Щось у лесі гукає, щось у лесі гукає,
Васіль коней шукає, Васіль коней шукає,*

*Твої коні й у шкоді, твої коні й у шкоді,
Й у Оксани в горі, й у Оксани в горі.*

*Встань в неділку ранейко,
встань в неділку ранейко,
Вижень коней з барвінку, вижень коней з барвінку.*

Тебе теща похвалить, тебе теща похвалить,

Ї Оксана полюбить, і Оксана полюбить.

Щось у лесе гукає, щось у лесе гукає,
Васіль коней шукає, Васіль коней шукає.

ЩОСЬ У ПОЛІ КУРНО ТА ДИМНО.

(веснянка)

Музична партитура для голосу та фортепіано. П'ять нотних рядків у тріплетній ритмічній схемі. Під першим рядком вказано "Не дуже швидко". Під третім рядком вказано "♩-14.8".

Не дуже швидко

і щось у по-лі кур-но та дим-но,
за ту-маном сві-та не вид [но]
Іа-лю-ся

Щось у полі курно та димно,
за туманом світа не видно.

Там Іванко воли пасе,
А Галюся воду несе.

Ой, Галюсю, моя дівочко,
дай мні води да й напитися.

Не дам води да й напитися,
на личейко подивитися.

На личейко подивитися,
буде мати да сваритися.

Ой у мене чужа мати,
буде бити ще й лаяти.

Буде бити, ще й лаяти,
з відьор воду виливати.

З відьор воду виливати,
по другую посилати.

Де ти, доню, забарилася,
що ж водою опознилася?

Чалетіли гуси з броду,
сколотили мені воду.

Чалетіли журавлиці,
сколотили у криниці.

А я стала постояла,
поки вода чиста стала.

А я стала подивилася,
поки вода встановилася.

ОЙ КОТИВСЯ ВЕНОЧОК (жниварська)

Ходок

Ой ко-тив-ся ве-но-чок по по-лю,
да про-сив-ся гос-по-да-ра в сто-до-лю.

The image shows two staves of musical notation in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is simple and folk-like. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff continues the melody. The lyrics are written below the notes.

Ой котився веночок по полю,
да просився в господаря в стодолю.

Пусти мене, господарю, в стодолю,
бо вже мені надоїло на полю.

Ой я трохи в stodолойці полежу,
а на осінь на нивойку вибежу.
А на осінь на нивойку вибежу,
то я твою нивойку зазеленю,

То я твою нивойку зазеленю.
то я тебе господарю розвеселю.

* * *

Ой прочини господарє новий двур,
везем тобі веночка на вибор.

Ї житнього, пшеничного, овсяного,
да й для тебе господарю молодого.

Ой прочини господарю квартиру,
да подивись на небо, на нивку.

Ото стільки на небі зірочок,
ото стільки на нивойці купочок.

Ой на небі зірочок не злічити,
на нивойці купочок не звозити.

А В НАШОГО ГОСПОДАРА ТРУБИ ГРАЮТЬ

Помірно

А в на-шо-го гос-по-де-ря тру-би гра-ють
не - да - ле - ко жон - чи - ки спе - ва - ють.

*А в нашого господаря труби грають,
недалеко женчики співають.*

*Недалеко співають на горі,
заре будуть в господаря на дворі.*

*Недалеко співають за селом,
заре будуть в господаря за столом.*

*А в нашого господаря сивий конь,
поїзджає по полю, як сокол.*

*Поїзджає по полю, гукає,
та вже своїх женчиков збирає.*

*Ой до збору, женчики, до збору,
бо вже вам надоїло на полю.*

* * *

*Ой наша господинька дома домує,
для женчиков вечеройку готує.*

*А нам тая вечеронька не мила,
Широкая нивойка втомила.*

*Не так тая нивойка, як гони,
широкії, довгії загони.*

*Не так тії загони, як снопи,
надоїло носячи до копи.*

*Надоїло носячи до копи,
да все тії копейки складати.*

* * *

*Ой наша господинька не жала, да в садочку в холодочку лежала.
Ой добре ей в холодочку лежати, як е защо женчиков найняти.
Ой наша господинька дома домує, для женчиков вечеройку готує.
А наша господинька молодейка, да зварила на вечерю гарабейка.
Поставила гарабейка на талірку, закушуйте женчики горелку.*

Май хотіла женчиків подманути, гарабейком вечеройку відбути.
А нашії женчики п'яні не були, на таліріці гарабейка познали.

МАМОЙКО-ГОЛУБОЙКО

(співають на весілі, коли мати молодій одягає на голову корону)

Стримано

1 Ма-мой-ко-го-лу- бой - ко, ма-мой-ко-го-лу- бой -ко,
2-7. При-сту-пи до сто-лой- ку
при- сту - пи до сто- лой- [ку].

The musical score is written on three staves. The first staff is in 2/4 time, marked 'Стримано' (Moderato) and ends with a fermata. The second staff continues the melody with lyrics '1 Ма-мой-ко-го-лу- бой - ко, ма-мой-ко-го-лу- бой -ко,'. The third staff starts with a 19-measure rest, then continues with lyrics '2-7. При-сту-пи до сто-лой- ку' and 'при- сту - пи до сто- лой- [ку].'. The time signature changes to 3/4 at the end of the third staff.

Мамойко-голубойко, мамойко-голубойко,
приступи до столойку.

Приступи до столойку, приступи до столойку,
пришпили коронойку.

Пришпили коронойку, пришпили коронойку,
на мою головойку.

На мою головойку, на мою головойку,
бо я йду до шлюбойку.

Ой там мне ручки зв'яжуть,
ой там мне ручки зв'яжуть,
щиру правдойку скажуть.

Билою хустиною, билою хустиною,
з вирною дружиною.

Бо я шлюб шлюбовала, бо я шлюб шлюбовала,
вирненько присягала.

Доброму чоловіку, доброму чоловіку,
од сьогодні до віку.

ІДЕ ТЕЩЕЙКА ГОРОЮ

(співають на весіллі, коли молодий вибирається від тестя додому)

Помірно

І-де те-щей- ка го- ро - ю, за не-ю зять-ко з прозь-бо-ю:
ой, те- щень- ко, мо- я ма-мой-ко, що ти мне по-да-ру [ещ].

Їде тещейка горою, за єю зятько з прозьбою,
Ой, тещейко, моя мамойко, що ти мне подаруеш.

Дарую зятьку, дарую, скриню й перині нову,
Ой, тещейко, моя мамойко, за сіе не дякую.

Їде тещенька горою, за єю зятько з прозьбою,
Ой, тещейко, моя мамойко, що ти мне подаруеш.

Дарую зятьку, дарую, рабу коровку он тую,
Ой, тещейко, моя мамойко, за сіе не дякую.

Їде тещейка горою, за єю зятько з прозьбою,
Ой, тещейко, моя мамойко, що ти мне подаруеш.

Дарую зятьку, дарую, свою доненьку рідную,
Ой, тещейко, моя мамойко, за сіе подякую.

ВЧОРА БУЛА СУБОТОНЬКА

Не поспішайки

Одня Бсі V

Вчо-ра бу-ла су-бо-тонь-ка, сьо-год-ні не-ді-ля,
чо-го в те-бе, ко-за-чень-ку, со-роч-ка не бі-ла.

The musical score consists of two staves. The first staff is a vocal line in G major, 2/4 time, with lyrics written below it. The second staff is a piano accompaniment in the same key and time, featuring a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The piece ends with a double bar line and a repeat sign.

Вчора була суботонька, сьогодні неділя.
Чого в тебе, козаченьку, сорочка не біла.

Була біла, була біла, та й стала не біла.
Стара мати не випрала, сестра не схотіла.

Перепливу бистру річку, стану й на грудочку,
Ой виперу, вимахаяю, козаку сорочку.

Ой випрала, вимахала, та й стала качати,
прилетіла зозулейка, тай стала кувати.

Кидай, кидай, дівчинонько, сорочку качати,
бери серпа в праву ручку, та йди жито жати.

НА БЕРЕЗУ ДИМ СХИЛЯЄ

Звільна

На бе-ре-зу дим схи-ля-є, на бе-ре-зу
дим схи-ля-га-є брет на сест-ру не пог-ля [не].

The musical score consists of two staves. The first staff is a vocal line in G major, 2/4 time, with lyrics written below it. The second staff is a piano accompaniment in the same key and time, featuring a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The piece ends with a double bar line and a repeat sign.

На березу дим схиляє, 2р.,
брат на сестру не погляне.

Сестра в гості приїздить, 2р.,
брат окенце прочиняє.

Брат окенце прочиняє, 2р.,
та й до жінки промовляє.

Приймай, жінко, й обід з стола, 2р.,
іде в гості сестра моя.

Приймай, жінко, шей шкурунку, 2р.,
Везе сестра ше й детинку.

Ой стань, братко, не лякайся, 2р.,
ти з обідом не хавайся.

Я не прийшла обідати, 2р.,
Я но прийшла одвідати.

Есть у мене хліба в возі, 2р.,
Буде обід на дорозі.

Штири грошей у хустині, 2р.,
буде шей мойой детині.

КАЛИНА-МАЛИНА

Музична партитура для голосу та фортепіано. Темп: *Помірно*. Ключ: *Соль ма*. Метр: *7/8*. Діапазон: *Ліво*.

Ка- ли- на ма- ли- на гол- ле по- ла- ма- ла,
гол- ле по- ла- ма- ла са- ма ма- льо- ва- на

Калина-малина голле поламала
голле поламала, сама мальована.

Я й не мальована, така моя врода,
а в мого татойка лучшая вигода.

Кажуть мені люди в свекрухи лучш буде,
свекруха, як мати, лягай доню спати.

Лягай, доню, спати, бо тра рано встати,
бо тра рано встати, волики погнати.

Сама рано встала, мене не збодила,
пішла до сусідки, й мене осудила.

Мужії волики на паші пасутьця,
я й моє волики в хліві качаютьця.

Я й молоденькая, ранесенько встала,
шо ж ти й зозулейка в лісі не кувала.

Ранесенько встала, волики погнала,
волики женучи, та й плакати стала.

Як почув мой милий, коники ведучи,
чого, мила, плачеш, волики женучи.

Чи того ж ти плачеш, що раненько встала,
чи того ж ти плачеш, що воли погнала.

Не того я плачу, що раненько встала,
а того я плачу, свекруха лихая.

Пти, мій милесенький, дома не ночуєш,
як свекруха лає, ти того не чуєш.

Пти, мій милесенький, дома й не буваєш,
як свекорко наб'є, ти цього не знаєш.

ОЙ, МУЗИКИ МОЇ
(весільні пісні "до скоку")

Швиденько

Ой, музики мої, та й заграйте мені
нехай же я погуляю у своїй стороні.

*Ой, музики мої, та й заграйте ви мені,
нехай же я погуляю у своїй стороні. 2р.*

*Нехай же я погуляю, як рибойка по Дунаю,
як рибойка попід льодом, я молода своїм родом.*

*Сажу редьку, сажу редьку, сажу поливаю,
рости редька-чепуредька, на зиму сховаю.*

*Ще редька не зійшла, кажуть, що гіркая,
ще свекрухи не діждала, кажуть, що лихая.*

*Щастя доле, щастя доле, свекрухи діждати,
тоя її научила б в решеті гуляти.*

*Ой казали вороги, говорили люди,
Що у мене молодеї жениха не буде.*

*І зозулька кує, і жених в мене є,
тепер моїм ворожейкам на погибель іде.*

*Ходить, ходить, ворожейки на мое весілля,
вже на моїй головиці зеленее зілля.*

*Ходіть, ходіть, ворожейки, на мою вечерю,
вже на моїй головойці зеленее зілля.*

*Ходіть, ходіть, ворожейки, на мою вечерю,
вже на моїй головойці віночок з паперу.*

*Ходіть, ходіть, ворожейки, та й беріте діти,
вже на моїй головойці, віночок надітий.*

*Ой казали вороги, що я не вженюся,
а я собі жінку взяв, що й не надивлюся.*

*Положив би я в кишеню, в кишені помнеться,
посажу я на долоні, до хлопців сміється.*

*Ой казали вороги, що б ми ніде не були,
а ми тут, а ми там, да на злость ворогам.*

*Нащо брав, нащо брав, таку невеличку,
мене мати годувала, як перепеличку.*

*Мене мати годувала, висівочки висівала,
то з ячменю, то з овса, щоб я больша росла.*

*Як я больша виросла, то я замож пошла,
А ти, мати, старая, роби діло самая.*

*Ой мамцю моя, любить мене Кузьма,
як я з хати, він за п'ти, щибетушко моя.*

*Ой, що б тебе щибетала лихая година,
через твоє щибетання мене мати била.*

*Ой чи била, чи не била, та й думає бити,
перестань, перестань до мене ходити.*

Я не перестану, поки не узнаю,
а хто ж тебе любить буде, як я перестану.

Уступись, уступись, горбатий Микито,
бо на моїм серденьку, як пів корця жита.

Сяде коло мене хлопець молодейкий,
вже на мойму серденьку, як мед солодейкий.

Викотили, викотили, смоловую бочку,
видурили, виманили в свата-пана дочку.

А ми єї не сватали, сама сваталася,
а ми єї не хотіли, сама віддалася.

Повезем, повезем, до чужеї хати,
що схочемо, те й зробимо, з чужого дитяти.

Ой чи я не мила, ой чи я не люба,
витесала мене мати з зеленого дуба.

Витесала, витесала та й намалювала.
та й оддала за такого, щоб я панувала.

А я не паную, да тільки бідую,
їдуть пани колесами, я пішки мандрую.

ЗАЖУРИВСЯ СОКОЛОЙКО (веснянка)

Стрижено V

За- жу- рив- ся за- жу- рив- ся со- ко- лой- ко
бід- на мо- я го- ло- вой- на

Зажурився, зажурився соколойко,
бідна моя головою.

Ой, що рано, ой що, рано з вир'ю вийшов,
з вир'ю вийшов, деток вив'юв.

Ой, що нігде, ой, що нігде, жиру взяти,
своїх деток годувати.

Що по горах, що по горах сніги лежать,
а в долинах води стоять.

А в болоті, а в болоті козак лежить,
на купину головою.

На купину, на купину й головою,
закрив очі муравою.

Прилітає, прилітає три пташечки,
три пташечки всі рабейкі.

Єдна впала, єдна впала в головоюках,
друга впала у ножейках.

Друга впала, друга впала у ножейках,
третья впала край серденька.

В головоюка, в головоюках то мамойка,
а в ножейках то сестриця.

А в ножейках, а в ножейках то сестриця,
край сердейка мила жона.

Мати плаче, мати плаче, річка тече,
де сестриця там криниця.

ОЙ ЛЕТІЛА ЗОЗУЛЕНЬКА

(співалась на весіллі сироті)

Музична партитура для голосу та фортепіано. Вона складається з трьох систем. Перша система містить нотування з підписом "С сумом" та "Ой". Друга система містить нотування з підписом "Дівче" та українськими ліричними текстами: "Ой ле-ті-ла зо-зу-лень-ка че-реш кру-ту", "го-ру виз-би-ра-ла пше-ни-чень-ку", "ли-ши-ла го-ло-во".

Ой летіла зозуленька, через круту гору,
визбирала пшениченьку, лишила голову.

Ой, що ж мені по полові, як зерна немає,
Ой, що ж мені за гуляння, як мамі немає.

Усі дівки маму мають, я мамі не маю.
Сім раз води я принесла з тихого Дунаю.

Сім раз води приносила, восьмий напилася.
Коли б мені рідна мати, я б не журилася.

Ой вийду я на ту гору, та й стану гукати.
Устань, устань рідна мати, косу розплітати.

А В СУБОТУ УНОЧІ.

(рекрутська)

Музична партитура для голосу та фортепіано. Вона складається з двох систем. Перша система містить нотування з підписом "1." та українськими ліричними текстами: "А в су-бо-ту у-но-чі", "зби-ра-ли-ся ба-га-чі". Друга система містить нотування з підписом "2." та українськими ліричними текстами: "кб-го-ро-го в солдати оддати", "Гей, го-ей у-ха, ха", "зби-ра-ли-ся ба-га-чі".

А в суботу уночі збиралися багачі.
Гей, гей, уха-ха, збиралися багачі.
Зібралися й говорять, которого в солдати оддать.
Гей, гей, уха-ха, которого в солдати оддать.
Як оддаймо багача, буде жалю, щей плача.
Гей, гей, уха-ха, буде жалю, щей плача.
Як оддамо бідного, буде жалю щей много.
Гей, гей, уха-ха, буде жалю щей много.
Як оддамо сироту, без жодного клопоту.

Гей, гей, уха-ха, без жодного клопоту.
Ой одна сестра є тай та плаче, журиться.
Гей, гей, уха-ха, тай та плаче, журиться.
- Не плач, сестро, не журишь, тоді, сестро,
заплачши.
Гей, гей, уха-ха, тоді, сестро, заплачши.
Тоді, сестро, заплачеш, як на ринку зобачиши.
Гей, гей, уха-ха, як на ринку зобачиши.
Як на ринку зобачиши, на сивому конику.
Гей, гей, уха-ха, на сивому конику.
На сивому конику, щей шабелька при боку.
Гей, гей, уха-ха, щей шабелька при боку.
Щей шабелька при боку, у чорному ковпаку.
Гей, гей, уха-ха, у чорному ковпаку.
А в суботу уночі, збиралися багачі.
Гей, гей, уха-ха, збиралися багачі.